

BESLUT OM SAMRÅD
 BN § 124, 1996-08-29
 SAMRÅD
 1996-11-04--11-26
 BESLUT OM UTSTÄLLNING
 BN § 227, 1996-12-12
 UTSTÄLLNING
 1997-02-03--02-24
 ANTAGET
 BN § 72, 1997-03-13
 LAGA KRAFT
 1997-04-10

FALKÖPINGS
 KOMMUN

OMRÅDES- BESTÄMMELSER

VÅRKUMLA

97

18

STADSARKITEKTKONTORET 1997

Värkumla kyrka

BAKGRUND

Den kunskap som går att utläsa ur kulturlandskapet och bebyggelsemiljön är värdefull för förståelsen av gångna tiders livsvillkor, seder, skick och bruk.

I den kulturhistoriska inventeringen "Hus och miljöer på Falbygden" beskrivs kommunens kulturhistoriskt värdefulla områden och byggnader på landsbygden.

Dessa objekt ligger ofta inom sådana områden som dessutom är av stort värde ur landskapsbildssynpunkt.

Enligt kommunens översiktsplan (ÖP 90) är de värdefulla kulturmiljöerna en resurs som så långt som möjligt skall bibehållas för kommande generationer.

Förändringar i markanvändning och bebyggelse bör därför ske varsamt och med stor hänsyn till de kulturhistoriska värdena.

SYFTE

All bebyggelse, oavsett ändamål, samverkar i upplevelsen av kulturmiljön och landskapet. Det är därför viktigt att även *icke* bygglovpliktiga åtgärder uppfyller de allmänna aktsamhetsreglerna såsom de föreskrivs i plan- och bygglagen (PBL 3:1, 3:10 och 3:12) angående t.ex. byggnaders placering, utformning, färgsättning och materialval.

BESKRIVNING

Vårkumla by ligger längs länsväg 800, på en mjukt kuperad höjdrygg där öppna åkermarker omväxlas med betesmarker och lövskogsbackar. I verket "Svenska byar" hänförs Vårkumla till en byform kallad åsradby. Byns läge på åsen gav före skiftena en speciell byform med åkergårderna utsträckta längs åsen i anslutning till bebyggelsen och utmarken belägen i den låglänta åsslutningen. Vid 1830- och 40-talens laga skiften flyttades gårdar ut från bytomterna längs vägen på åsen och den nuvarande glesa radbyformen skapades. Gårdarna ligger tätare vid de gamla byplatserna, i Vårkumla samlade i en halvkrets kring kyrkan.

I området finns stenålders- och järnåldersgravar. Inom och i anslutning till Vårkumla by, i väster, ligger järnåldersgravar; tre högar, varav en storhög, samt några domarringar. Två av Falbygdens stora och välbevarade gånggrifter ligger mellan Vårskäl och Glaskulla, utanför området. Gravarna är väl synliga i odlingslandskapet. Den vitputsade lilla stenkyrkan är högt belägen på en kulle i väster. Från tidig medeltid är det rakt avslutade koret och större delen av långhuset. Vapenhuset och långhusets västparti tillbyggdes på 1700-talet. I interiören medeltida valv med enkla senmedeltida dekorationsmålningar. Fristående klocksstapel av trä från 1800-talets förra hälft. Kyrkplatsen omges av stenvmurar.

Bebyggelsen i övrigt består av bondgårdar. Gårdarna har överlag samlad bebyggelse med trädgård fring mangårdens boningshus och separat ekonomigård. Manbyggnaderna är uteslutande uppförda under 1800-talets andra hälft och tidigt 1900-tal. På senare år har flera byggts om i skiftande utsträckning. Med några avvikande undantag har ekonomibygnaderna traditionella former och fasadmateriäl, taken dock ofta plåttäckta. Viktiga inslag i miljön är stora lövträd, ofta placerade i kanten av tomterna, samt

bevarade stenvmurar kring tomter, väg och ägoslag.

Kulturlandskapet har en kontinuitet i tid med förhistoriska gravar, medeltidskyrka, spåren av de oskiftade byarnas bebyggelsemönster och markanvändning samt laga skiftets radbyform.

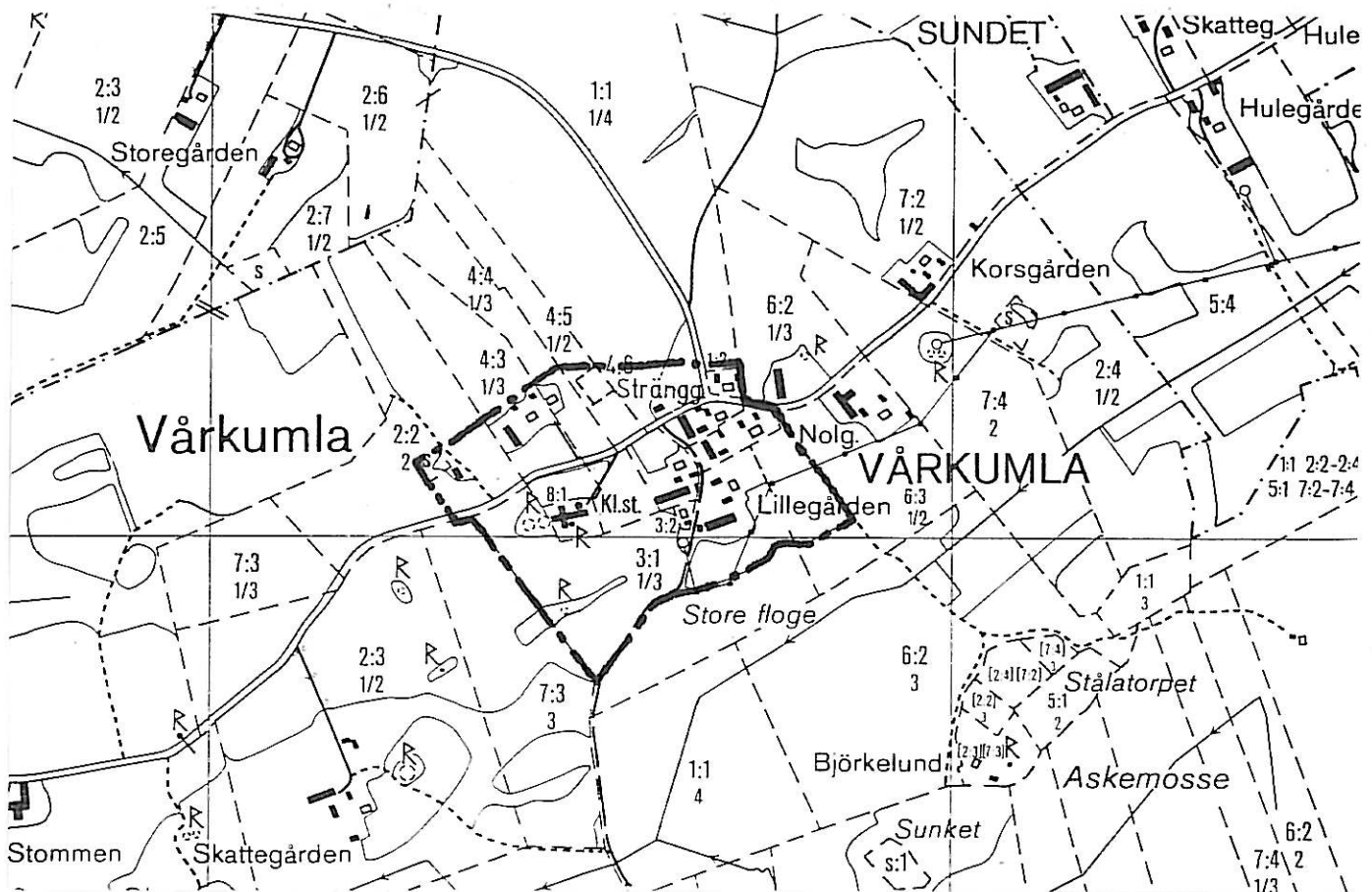
Området närmast den lilla medeltidskyrkan är känsligt för avvikande förändringar som kan påverka upplevelsen av den enhetliga kyrkplatsen, t.ex. bör de öppna utblickarna mot kyrkan på kullen hållas intakta.

SAMMANFATTNING

Bebyggelsemönstret.

Området kring kyrkan är värdefullt. Kyrkan ligger öppet i landskapet.

Fornlämningar. Stenvmurar. Vegetation.

OMRÅDESBESTÄMMELSER

Utöver den generella bygglovplikten som gäller enligt plan- och bygglagen skall nedanstående åtgärder omfattas av lovplikt.

— · — Gräns för områdesbestämmelser

1 § Utökad lovplikt

1 mom

Inom på kartan markerat område utvidgas bygglovplikten till att gälla:

- uppförande av komplementbyggnader
- mindre tillbyggnader
- omfärgning av byggnad
- utbyte av fasadmateriäl
- utbyte av takmateriäl
- andra ändringar som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende (t.ex. byte av fönster: typ, storlek, spröjsning)

2 mom

Inom på kartan markerat område krävs även bygglov för att uppföra, bygga till eller på annat sätt utvändigt ändra ekonomibyggnader för jord- och skogsbruk.

3 mom

Inom på kartan markerat område krävs rivningslov för rivning av byggnader och andra anläggningar.

2 § Avgifter

För ansökan om bygglov som erfordras p.g.a. den utökade lovplikten skall regeln om reduktion av avgift enligt 3 § i bygglovtaxan tillämpas så att ingen avgift skall utgå.